

4 - Korvaus

Miten voin vaatia rikosentekijältä vahingonkorvausta? (esim. erillisellä oikeudenkäynnillä, vahingonkorvauskanteella tai liitännäismenettelyllä)

Asianomistajana voit esittää siviilioikeudellisen vahingonkorvausvaatimuksen rikosasian käsittelyn yhteydessä. Voit myös lykätä vaatimuksen esittämistä siihen asti, kun rikosoikeudellinen menettely on päättynyt. Jos molemmat asiat käsitellään erikseen, vahingonkorvausvaatimus voidaan käsitellä vasta, kun rikosoikeudenkäynti on päättynyt.

Voit osallistua menettelyyn henkilökohtaisesti ainoastaan vahingonkorvausasian kantajana, jolla ei ole erityisasemaa rikosoikeudenkäynnissä. Ellet esitä vahingonkorvausvaatimusta itse, syyttäjä voi esittää sen puolestasi. Jos tuomioistuin toteaa syytetyn syyttömäksi tai ei määrää vahingonkorvausta, voit vaatia korvausta nostamalla erillisen siviilioikeudellisen kanteen.

Syytetyn siviilioikeudellinen vahingonkorvausvastuu käsittää tilanteen palauttamisen ennalleen, vahingon korjaamisen ja korvauksen sinulle ja myös puolisollesi ja lapsillesi aiheutuneista vahingoista.

Voit saada korvausta myös valtiolta.

Rikosuhrien tukikeskukset (*Oficina de Asistencia a las Víctimas del delito*) auttavat rikosten uhreja rajatylittävissä tilanteissa, esimerkiksi kun uhri asuu vakituisesti Espanjassa, mutta rikos on tapahtunut toisessa EU-maassa. Jos kyseessä on terrorismirikos rajatylittävässä tilanteessa, viranomaisapua antaa terrorismin uhrien tukemisesta vastaava sisäministeriön osasto (*Dirección General de Apoyo a Víctimas del Terrorismo*).

Mainittu viranomainen tekee yhteistyötä muiden EU-maiden viranomaisten kanssa vahingonkorvauspäätöksen tunnustamista koskevien menettelyjen käynnistämiseksi ja läpiviemiseksi myös muiden kuin terrorismirikosten yhteydessä, jotta Espanjassa asuva rikoksen uhri saisi korvauksen valtiolta, jonka alueella rikos on tapahtunut.

Asianomistajana saat rikosuhrien tukikeskuksilta

- tietoa siitä, mitä mahdollisuuksia sinulla on hakea taloudellista tukea tai korvausta, mitä menettelyjä tai lomakkeita tarvitaan, miten lomakkeet on täytettävä ja millaisia asiakirjatodisteita niihin on ehkä liitettävä
- yleisiä ohjeita lisätietopyyntöjen täyttämisestä.

Lisäksi rikosuhrien tukikeskusten on apua antavana viranomaisena

- välitettävä hakemuksesi ja siihen liitetyt asiakirjatodisteet sekä tilanteessasi mahdollisesti myöhemmin pyydettävät asiakirjat rikoksen tapahtumapaikkana olleen valtion nimetyille, asiasta päättävälle viranomaiselle
- tehtävä yhteistyötä asiasta päättävän viranomaisen kanssa, kun kyseinen viranomainen päättää kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti kuulla hakijaa tai muuta henkilöä.

Jos laissa säädettyä julkista tukea koskeva hakemus käsitellään hakijan tavanomaisen asuinpaikan apua antavan valtion viranomaisen kautta, asiasta päättävä viranomainen on valtiovarainministeriön (*Ministerio de Hacienda*) henkilöstökustannuksista ja julkisen alan eläkkeistä vastaava osasto (*Dirección General de Costes de Personal y Pensiones Públicas*).

Asiasta päättävän viranomaisen on ilmoitettava sekä sinulle tuenhakijana että apua antavalle viranomaiselle seuraavista seikoista:

- tukihakemuksen vastaanottaminen, menettelystä vastaava elin, päätöksen antamisen määräaika ja mahdollisesti arvio päätöksen antamisajankohdasta
- menettelyn päätteeksi annettava päätös.

Kun kyseessä on terrorismirikos, apua antavana viranomaisena toimii sisäministeriö (terrorismin uhrien tukiosasto) silloin, kun rikoksen tapahtumapaikkana on ollut muu Euroopan unionin jäsenvaltio kuin Espanja ja tavanomainen asuinpaikkasi tuenhakijana on Espanjassa. Sen kautta voit saada Espanjasta käsin sinulle kuuluvan korvauksen rikoksen tapahtumapaikkana olleelta valtiolta. Terrorismin uhrien tukiosaston on toteutettava apua antavana tai asiasta päättävänä viranomaisena samat toimet kuin valtiovarainministeriön henkilöstökustannuksista ja julkisen alan eläkkeistä vastaavan osaston.

Tuomioistuin on määrännyt rikosentekijän maksamaan minulle vahingonkorvausta. Miten voin varmistaa, että rikosentekijä maksaa korvauksen ?

Valtio maksaa tuen kokonaan tai osittain, jos rikosentekijä on todettu osittain maksukyvyttömäksi.

Valtiolla on korvausvelvollisuus sen tuen enimmäismäärään asti, joka sinulle uhrina tai edunsaajana on väliaikaisesti tai lopullisesti myönnetty niiden oikeuksien osalta, joihin voit vedota rikoksen johdosta siviilioikeudellisesti korvausvelvollista osapuolta vastaan.

Valtio voi nostaa korvausvelvollista vastaan perintäkanteen (*acción de repetición*), jossa vaaditaan myönnetyn tuen korvaamista kokonaan tai osittain.

Tällaiset kanteet käsitellään tarvittaessa hallinnollisessa pakkokeinomenettelyssä, johon turvaudutaan muun muassa seuraavissa tapauksissa:

- kun lopullisessa tuomiossa todetaan, ettei rikosta ole tapahtunut
- kun tuen maksamisen jälkeen sekä uhri että edunsaaja ovat saaneet mitä tahansa kautta täyden tai osittaisen korvauksen aiheutuneista vahingoista tuen myöntämistä seuraavien kolmen vuoden kuluessa
- kun tuki on saatu esittämällä väärää tai tarkoituksellisesti epätäydellisiä tietoja tai toimimalla muulla tavalla vilpillisesti sekä jättämällä tarkoituksellisesti ilmoittamatta seikkoja, joiden perusteella tukihakemus voitaisiin evätä tai tuen määrää pienentää
- kun tuomiossa vahvistettu korvaus on väliaikaista tukea pienempi.

Tällaisen kanteen nostaminen tapahtuu niin, että valtio osallistuu asianomaiseen rikosoikeudelliseen tai siviilioikeudelliseen menettelyyn, millä ei kuitenkaan ole vaikutusta syyttäjän ajamaan siviilioikeudelliseen kanteeseen.

Jos rikosentekijä ei maksa korvausta, voiko valtio maksaa minulle etumaksua? Millä ehdoin?

Valtio maksaa tuen kokonaan tai osittain, jos rikoksesta tuomittu henkilö on todettu osittain maksukyvyttömäksi.

Väliaikaista tukea voidaan myöntää ennen kuin tuomioistuin antaa rikosoikeudellisen menettelyn päättävän lopullisen ratkaisunsa, jos uhrin tai edunsaajan taloudellinen tilanne on todistetusti vaikea.

Väliaikaista tukea on mahdollista hakea, jos olet tehnyt rikosilmoituksen toimivaltaisille viranomaisille tai jos rikosoikeudellinen menettely on käynnistetty viran puolesta.

Onko minulla oikeus saada korvausta valtiolta?

Voit saada korvausta valtiolta.

Espanjassa on käytössä tukijärjestelmä, joka on tarkoitettu Espanjassa tapahtuneiden tahallisten väkivaltarikosten uhreille, kun rikos on johtanut kuolemaan tai vakaviin ruumiinvammoihin taikka aiheuttanut vakavaa haittaa uhrin fyysiselle terveydelle tai mielenterveydelle. Tukea annetaan myös seksuaalirikoksen uhrille, vaikka rikos olisi tehty

väkivaltaa käyttämättä.

Sinulla on lakisääteinen mahdollisuus saada taloudellista tukea, jos olet rikoksen tekohetkellä Espanjan tai muun Euroopan unionin jäsenvaltion kansalainen tai jos vakituinen asuinpaikkasi on Espanjassa tai olet sellaisen toisen valtion kansalainen, joka myöntää alueellaan vastaavia tukia Espanjan kansalaisille.

Kuolemantapauksessa edellä mainitut kansalaisuutta tai asuinpaikkaa koskevat vaatimukset koskevat edunsaajia, eivät vainajaa.

Vakavan ruumiinvamman ja fyysiselle terveydelle tai mielenterveydelle aiheutuneen vakavan haitan johdosta tukea voivat saada välittömät uhrit eli henkilöt, joille vamma tai haitta on aiheutunut.

Kuolemantapauksessa edunsaajia ovat välilliset uhrit, joita voivat olla seuraavat:

- vainajan leski, edellyttäen että puoliso ei ole elänyt virallisesti asumuserossa, tai henkilö, joka on elänyt vainajan kanssa vakituisesti avioliitonomaisessa suhteessa vähintään kahden vuoden ajan ennen tämän kuolemaa. Jos vainajalla ja tällaisella henkilöllä oli yhteisiä lapsia, pelkkä samassa taloudessa asuminen riittää. Välilliseksi uhreiksi luetaan myös mainittujen henkilöiden lapset, vaikkeivät nämä olisi vainajan lapsia, edellyttäen että he olivat taloudellisesti riippuvaisia vainajasta ja asuivat samassa taloudessa.

Tukea ei missään tapauksessa myönnetä tahallisesta kuolemaan johtaneesta rikoksesta tuomitulle henkilölle, jos vainaja oli:

- rikosentekijän puoliso tai hänen kanssaan avioliitonomaisessa suhteessa elänyt kumppani
- vainajan lapsi, joka oli taloudellisesti riippuvainen vainajasta ja asui hänen kanssaan samassa taloudessa; taloudellisesti riippuvaisiksi oletetaan alaikäiset lapset sekä täysi-ikäiset vajaavaltaiset henkilöt
- vainajan äiti tai isä, joka oli taloudellisesti riippuvainen vainajasta, kun edellä tarkoitettuja henkilöitä ei ole
- myös rikoksen välittömänä seurauksena kuolleen alaikäisen vanhemmat voidaan katsoa välilliseksi uhreiksi lakisääteisen taloudellisen tuen kannalta.

Taloudelliseen tukeen oikeuttavia ruumiinvammoja ovat vammat, jotka heikentävät uhrin fyysistä koskemattomuutta, fyysistä terveyttä tai mielenterveyttä ja jotka aiheuttavat vähintään kuusi kuukautta kestävä tilapäisen tai pysyvän työkyvyttömyyden, jossa työkyvyttömyysasteeksi arvioidaan vähintään 33 prosenttia.

Tuen myöntäminen edellyttää yleisesti, että rikosoikeudellisen menettelyn päättävä lopullinen tuomio on annettu. Koska rikosasioiden käsittelyyn kuluu runsaasti aikaa ennen kuin tuomioistuin antaa lopullisen tuomion, lainsäädännössä annetaan mahdollisuus väliaikaisen tuen myöntämiseen rikoksen uhrin tai tämän edunsaajien vaikean taloudellisen tilanteen perusteella. Väliaikaista tukea on mahdollista hakea heti, kun uhri on tehnyt rikosilmoituksen toimivaltaisille viranomaisille tai kun nämä ovat käynnistäneet rikosoikeudellisen menettelyn ilman rikosilmoitusta.

Tuen määrä ei voi ylittää missään tapauksessa tuomiossa vahvistetun korvauksen määrää.

Jos rikos on johtanut suoraan alaikäisen tai vajaavaltaisen henkilön kuolemaan, tämän vanhemmilla tai huoltajilla on oikeus yksinomaan tukeen, jolla korvataan hautajaisista aiheutuneet tosiasialliset kustannukset laissa säädettyyn enimmäismäärään asti.

Jos kyseessä on seksuaalirikos, joka on vahingoittanut uhrin mielenterveyttä, tuen määrästä vähennetään uhrin vapaasti valitseman hoidon kustannukset laissa säädettyyn enimmäismäärään asti.

Tuen hakemisen määräaika on yleensä vuosi rikoksen tekohetkestä lukien. Määräajan kulumisen keskeytyy rikosoikeudellisen menettelyn alkaessa, ja sen kulumisen jatkuu tuomioistuimen lopullisen tuomion tiedoksiantamisajankohdasta.

Tukea ei voi saada seuraavissa tapauksissa:

- Tuomiossa määrätään korvausten maksamisesta. Valtio maksaa tuen kuitenkin kokonaan tai osittain, jos rikosentekijä on todettu osittain maksukyvyttömäksi.
- Korvauksia tai tukea maksetaan yksityisestä vakuutuksesta tai sosiaaliturvajärjestelmästä esimerkiksi uhrin tilapäisen työkyvyttömyyden vuoksi. Yksityisen vakuutuksen edunsaajalle on kuitenkin maksettava tuki, jos

vakuutuksen perusteella maksettava korvaus on tuomiossa vahvistettua määrää pienempi.

- Kyseistä tukea ei voida maksaa missään tapauksessa asejoukkojen tai terroristisolvien uhriksi joutuneille aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseksi.

Tukea voi saada seuraavissa tapauksissa:

- Uhri kuolee tai tulee pysyvästi työkyvyttömäksi ja tuensaajalle maksetaan hänelle kuuluvan oikeuden mukainen julkinen eläke.
- Sosiaalisista tuista on säädetty kokonaisvaltaisista suojelutoimenpiteistä sukupuoleen perustuvan väkivallan torjumiseksi 28. joulukuuta 2004 annetussa laissa 1/2004 (*Ley Orgánica de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género*).

Pysyvästä työkyvyttömyydestä maksettavaa tukea voidaan maksaa samaan aikaan tilapäisestä työkyvyttömyydestä maksettavan tuen kanssa.

Laissa säädettyjä julkisia tukia koskevien hakemusten käsittelyssä ja ratkaisemisessa muiden kuin terroririkosten uhrien osalta toimivaltainen viranomainen on valtiovarainministeriön alainen henkilöstökustannuksista ja julkisen alan eläkkeistä vastaava osasto. Terrorismirikoksen uhrien osalta toimivaltainen on sisäministeriö (terrorismin uhrien tukivirasto).

Valtio myöntää erilaisia terrorismin uhreille tarkoitettuja tukia, joilla korvataan tämän tyyppisistä rikoksista aiheutuneet vahingot. Tällöin edellytetään, että terroriteolla on elimellinen yhteys aiheutuneisiin vahinkoihin.

Korvattavia vahinkoja ovat

- henkilövahingot (sekä fyysiset että psyykkiset) ja sairaanhoidon, proteesien ja kirurgisten toimenpiteiden kustannukset; nämä kustannukset korvataan valtion varoista ainoastaan silloin, kun niitä ei korvata kokonaan tai osittain mistään yksityisestä tai julkisesta etuusjärjestelmästä
- aineelliset vahingot, joita on aiheutunut luonnollisten henkilöiden asunnoille, liike- tai tuotantotiloille, puoluetoimistoille tai ammattiyhdistysten ja etujärjestöjen toimistoille
- tilapäismajoituksesta aiheutuvat kustannukset luonnollisen henkilön asunnon korjaustöiden ajalta
- henkilöajoneuvoille sekä henkilöiden tai tavaroiden kuljetukseen tarkoitetuille ajoneuvoille aiheutuneet vahingot, julkisessa omistuksessa olevia ajoneuvoja lukuun ottamatta.

Edellä lueteltujen vahinkojen korvaaminen, henkilövahinkoja lukuun ottamatta, on toissijaista verrattuna korvauksiin, joita jokin muu julkinen elin maksaa samassa tilanteessa tai jotka perustuvat vakuutus sopimuksiin. Näissä tapauksissa korvataan kyseisten julkisten elinten tai vakuutusyhtiöiden maksamien määrien sekä virallisesti tehdyn vahinkoarvion erotus.

Korvauksen määrä määritetään aiheutuneen vahingon mukaan (vammojen merkittävyys ja niistä aiheutuva työkyvyttömyyden tyyppi, kuolema jne.).

Muut tuet

- Opiskelua varten myönnettävä tuki: kun terroriteon seurauksena opiskelijalle taikka tämän vanhemmille, huoltajille tai edunvalvojille aiheutuu erityisen vakavia henkilövahinkoja tai heistä tulee kyvyttömiä harjoittamaan tavanomaista ammattiaan.
- Välitön psykologinen ja psykopedagoginen tuki sekä uhrille että hänen perheenjäsenilleen.
- Poikkeustapauksessa myönnettävä ylimääräinen tuki, jolla helpotetaan uhrin omia tai uhrin perheen tarpeita, joita ei kateta joko lainkaan tai riittävällä tavalla tavanomaisista tuista.

Tuensaajat

- Ruumiinvammojen yhteydessä vammoja saanut henkilö.
- Kuolemantapauksessa
 - vainajan aviopuoliso
 - avopuoliso, jonka kanssa vainaja oli asunut vähintään kahden vuoden ajan
 - avopuoliso, jonka kanssa vainajalla oli jälkeläisiä
 - vainajan vanhemmat, jos nämä olivat hänestä taloudellisesti riippuvaisia; jos vanhempia ei ole, seuraavassa järjestyksessä vainajasta taloudellisesti riippuvaisia olleet lastenlapset, sisarukset ja

isovanhemmat

- jos edellä mainittuja henkilöitä ei ole, vainajan lapset, ja jos lapsia ei ole, vainajan vanhemmat, jotka eivät olleet hänestä taloudellisesti riippuvaisia.

Henkilövahingoista tai aineellisista vahingoista maksettavia korvauksia koskevien hakemusten esittämisen määräaika on yleisesti yksi vuosi laskettuna siitä päivästä, jona vahinko on aiheutunut.

Valtakunnallisen ylioikeuden (*Audiencia Nacional*) alainen terrorismirikosten uhrien tukikeskus (*Oficina de Información y Asistencia a Víctimas del Terrorismo*) auttaa terrorismirikosten uhreja yhdessä sisäministeriön alaisen terrorismin uhrien tukiviraston kanssa kokoamaan korvaushakemuksiin tarvittavat asiakirjat, kuten tuomion lainvoimaisuuden vahvistavat todisteet, siviilioikeudellisen vahingonkorvausvastuun täyttymättä jäämistä koskevat päätökset ja muut tukihakemusten käsittelyä varten tarvittavat asiakirjat.

Onko minulla oikeus korvaukseen, ellei rikoksentekijää ole todettu syylliseksi?

Rikosoikeudellisen menettelyn päätteeksi annettavassa tuomiossa, johon ei voida enää hakea muutosta, on katsottava toteen näytetyksi, että kuolema, ruumiinvammat tai fyysiselle tai henkiselle terveydelle aiheutunut vakava vahinko johtuivat tahallisesta väkivaltarikoksesta. Tuomiossa on siis määritettävä myös uhrille kuuluva korvaus.

Taloudellista tukea koskevaan hakemukseen on liitettävä muiden asiakirjojen ohella jäljennös rikosoikeudellisen menettelyn päättäneestä lainvoimaisesta tuomiosta, jossa syytetty on joko tuomittu tai vapautettu syytteistä taikka jossa todetaan syytteen rauenneen syytetyn kuoleman johdosta tai muusta syystä.

Myönnettävän tuen määrä ei voi missään tapauksessa ylittää tuomiossa vahvistetun korvauksen määrää.

Onko minulla oikeus kiireelliseen korvaukseen odottaessani korvausvaatimusta koskevaa päätöstä?

Väliaikaista tukea voidaan myöntää, ennen kuin tuomioistuin antaa rikosprosessin päättävän lopullisen ratkaisunsa, jos uhrin tai edunsaajien taloudellinen tilanne on todistetusti vaikea.

Väliaikaista tukea on mahdollista hakea, jos olet tehnyt teosta rikosilmoituksen toimivaltaisille viranomaisille tai jos tekojen perusteella on viran puolesta käynnistetty rikosoikeudellinen menettely.

■ Päivitetty viimeksi: 24/06/2025

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät asianomaiset jäsenvaltiot. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Euroopan komissio ei ole vastuussa tässä asiakirjassa esitetystä tai mainituista tiedoista. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.